

Філософія грошей: проблеми та парадигми

Актуальність теми полягає у тому, що гроші тісно пов'язані з нашою повсякденною діяльністю, і грають важливу роль, як у житті суспільства в цілому, так і в житті окремо взятої людини. Гроші впливають і на мораль, людські цінності, психологію, світогляд людини і суспільства. Збагнути їх природу можливо тільки охопивши всі форми вияву сутнісних особливостей грошей у їх цілісності. Здійснити це можливо на основі філософського підходу, чим і займається філософія грошей.

Проблемами грошей, їх сутністю та походженням займалися відомі вчені та філософи, серед яких Аристотель, А. Сміт, Д. Рікардо, К. Маркс, М. Вебер, Г. Гегель та інші. Гроші досліджуються економістами (К. Менгер, Д. Хікс, П. Самюельсон, С. Фішер), психологами (А. Фернем, Р. Левіс), вченими (І. Резвова, Д. Темплер) і т. д.

Мета дослідження: з'ясувати та дослідити проблеми грошей та їх парадигми.

Завдання дослідження: дослідити сутності грошей та проблем пов'язаних із ними, ставлення людини до грошей, вплив грошей на саму особистість.

Об'єкт дослідження: гроші в усіх їх аспектах.

Предмет дослідження: особливості філософії грошей.

Колись перед людиною постала проблема. Як вимірювати цінності матеріального світу? Як оцінити працю і вартість вкладу людини в загальний добробут? Тоді людина винайшла гроші.

Відомий середньовічний вчений Тома Аквінський дотримувався думки, що вони виникли внаслідок домовленості між людьми. Їх призначення — полегшити справедливий обмін. «Монета, — писав Аквінат, — найповніша міра для матеріального життя в торгівлі та обороті», а водночас і «мірило в роботі». Фома Аквінський виділяв «внутрішню цінність» та «номінальну цінність» грошей (монети). Він уважав, що останню може визначати держава і припускав можливість її незначного відхилення від «внутрішньої цінності», виступаючи проти псування монети [1].

Німецький філософ Г. Зіммель у своїй праці «Філософія грошей» (1900) розкрив природу та сутність грошей. Він зазначив, що «історична місія грошей полягає не тільки у полегшенні торгівлі, і не тільки у розвитку ринкової економіки, націленої на отримання прибутку, але у формування «економічної людини» з її особливими ціннісними установками» [2, 225].

Поряд з цим М. Вебер писав, що гроші є засобом і метою і вони не виходять за межі економічної вигоди. Філософ вважав, що гроші є одним з найбільш абстрактних і безособовим елементом нашого життя, які є головною ціллю кожного. Висновки всіх філософів зводяться до твердження, що гроші суттєво впливають на реальність, формуючи нові життєві цінності [5].

На думку економістів, гроші – це специфічний товар, спеціальна споживча вартість якого робить його загальним еквівалентом товарів, перетворюючи на капітал.

Психологи вважають, що будь-які суми грошей, представлені в тій або іншій формі, є об'єктом психологічного оцінювання, і воно впливає на функціонування цієї конкретної суми.

Система поглядів на гроші може змінюватися з віком та зі ступенем набуття життєвого досвіду. Коли індивід поступово пізнає, що далеко не всі блага і стимули в житті пов'язані з оплатою (наприклад, симпатія, любов, самореалізація особистості), його інтерес до грошей відносно зменшується.

Як вважає Шумка М, та Гончарук Т, що: «володіючи властивістю загальної обмінності, гроші стають не тільки цінністю, але і мірою вартості обмінних благ – «мірою всіх речей». Вони виражають якісну безмежність можливого в діях людей, виступають

стимулом і спонукальним мотивом багатьох видів діяльності – як гуманних, так і антигуманних»[7, 84].

Ставлення до грошей є важливим компонентом економічної свідомості груп і конкретних людей. Гроші можуть виступати й метою, і засобом.

За допомогою грошей людина може забезпечити себе житлом, їжею, одягом та іншими необхідними речами. Їй не потрібно все робити самій. Так, програміст виконує свою роботу, яка йому до душі, а одяг і їжу купує у кравця та кухара.

Якщо у вас є великий дохід, ви можете подорожувати по всьому світу і познайомитися з культурою інших країн. Крім того, бути багатим означає, що ви можете підтримувати вашу сім'ю і допомагати іншим людям. Немає сумнівів, що успіх залежить від кількості грошей, якими володіє людина.

Та люди, які мають багато грошей, не бачать їх цінність і витрачають на всякі непотрібні речі. Через те, що гроші забезпечують численні потреби, багато хто вирішує, що для життя потрібні тільки багатства. І люди присвячують своє життя матеріальним цінностям. Гроші поступово затьмарюють їх розум. Потрібно заробити більше, працювати без відпочинку...

Багатьох людей гроші псує. Ось начебто був хорошою, доброю і чуйною людиною, але чим більше у нього ставало грошей, тим злішим і жадібнішим він був. І це дуже засмучує. На багатьох прикладах видно, що бідні люди набагато добріші і готові допомогти, навіть якщо самі потребують допомоги.

Людина заради грошей іноді стає здатною на злочин, здатна ризикувати здоров'ям, щастям, свободою. А сім'я, любов, дружба, доброта, взаєморозуміння з оточуючими людьми - все це відсувається на задній план. Або взагалі відкидається. Запитаєш: «Навіщо?» Відповість: «Так гроші дуже потрібні! Ось хочу це купити, ось це і це. Адже у всіх воно є!» Або навпаки, цього ще ні у кого немає...

А тепер запитайте того, хто втратив через гроші здоров'я або сидить у в'язниці, чи коштували гроші їх втрат. Він скаже: «Ні, але тоді я про це не подумав...». Люди забувають, що гроші є благом, коли вони служать людині, а не навпаки. Гроші повинні бути для людини, а не людина для грошей!

В ході дослідження ми прийшли до наступного висновку, що гроші були, є і будуть існувати у суспільстві. Вони приносять як і користь, так і шкоду. Це означає, що вони вносять у суспільне буття як порядок, так і елементи хаосу.

Але гроші є лише засобом реалізації вольових, розумових зусиль людини. Вони однаково успішно обслуговують як творчі, так і деструктивні людські дії та вчинки. У цій ролі вони: творять або руйнують людину як особистість; впливають на формування її індивідуальної системи цінностей;

Усе залежить від співвідношення розумово-вольових зусиль і грошового інтересу в діяльності людей. Гроші є продуктом суспільства, його витвором, за який воно має нести відповідальність. Людина мусить навчитись управляти ними.

Література

1. *Гроші як економічна цінність: філософсько-психологічний аспект [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ua.textreferat.com/referat-20185-2.html>*
2. *Лантінова Г.С. Освітній вимір і культурні смисли філософії грошей / Г. С. Лантінова // Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Філософія. – 2015. – Вип. 44. – С. 223-235*
3. *Шморгун О. Світова фінансова криза у цивілізаційному вимірі / Олександр Шморгун // Філософська думка. – 2009. – № 2 : Велика криза: Україна і світ. – С. 56-71.*
4. *Скринник З. Культурний феномен грошей у світлі комунікативної філософії // Соціогуманітарні проблеми людини. – 2008. – № 3. – С. 32-38*
5. *Херович М. Сучасні гроші // Матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку науки на початку*

- третього тисячоліття у країнах СНД // [Електронний ресурс] / Марія Херович. – Режим доступу : <http://oldconf.neasmo.org.ua/node/368>*
6. Шумка М, Гончарук Т. Рефлексія феномену грошей / Михайлина Шумка, Тетяна Гончарук // *Матеріали Міжнародних філософсько-економічних читань 20-21 травня 2009 року, Львів. – С. 112-117.*
 7. Гурик М. І., Гончарук Т. В., Шумка М. Л. Філософські проблеми державного управління. Навч. посібник. Тернопіль. – *Економічна думка, 2010. – 126 с.*
 8. Шумка М., Жук А. Суть та значимість грошей у працях М. І. Туган-Барановського / Михайлина Шумка, Алла Жук // *Всеукраїнський науковий журнал «Мандрівець», спецвипуск, 2008 – С. 73-75.*
 9. Томахів В. Гроші як чинник глобалізації [Електронний ресурс] / Володимир Томахів // *Мандрівець. – 2008. – № 4. – С. 67-71.*